

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-129>

УДК 336.276:336.71

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

PROBLEM LOAN MANAGEMENT STRATEGIES OF A COMMERCIAL BANK

Слободянюк Наталя Олександрівна

доктор економічних наук, професор,
Криворізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0803-9423>

Нестеренко Анна Євгеніївна

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Криворізький національний університет

Slobodianiuk Natalia, Nesterenko Anna

Kyryvi Rih National University

Стаття присвячена обґрунтуванню ефективних стратегій управління проблемними кредитами комерційних банків в умовах загострення збройного конфлікту. Конкретизовано сутність проблемного кредиту за вимогами національної та міжнародної банківських практик. Здійснено статистичний огляд змін частки непрацюючих кредитів в структурі кредитних операцій банків за респондентами за 2018 р. – станом на 01.04.2024 р. та обґрунтовано позитивну динаміку зниження такого показника. Проаналізовано динаміку змін фінансової реструктуризації боржників за 2017–2022 рр. Надано авторське визначення стратегії управління проблемними кредитами комерційного банку, що конкретизує етапність її практичної реалізації. Доведено, що урегулювання проблемної кредитної заборгованості передбачає застосування відповідних стратегій на основі реструктуризації, судового позову, списання або продажу проблемних кредитів комерційних банків відповідно до принципів управління та з урахуванням рівня кредитного ризику й класу боржника. Наведено основні зміни в національному законодавстві при врегулюванні простроченої заборгованості та управлінні проблемними кредитами банку у період дії воєнного стану в Україні.

Ключові слова: проблемні кредити, стратегія, банк, боржник, непрацюючий актив, NPL.

The purpose of the article is to substantiate effective strategies for managing problem loans of commercial banks in the conditions of economic instability of business development during the martial law in Ukraine, which is extremely relevant due to the strengthening of inflationary processes, devaluation of the hryvnia, decrease in business activity of business entities, deterioration of their payment discipline, emergence of problem debt, relocation of business and loss of assets, increase in the share of non-performing loans (NPL) in the structure of the credit portfolio of banks, decrease in the level of capitalization and profitability of banking institutions. The article uses statistical research methods to substantiate changes in the indicators of the share of non-performing loans and financial restructuring of debtors; methods of analysis, synthesis and generalization when justifying strategies for managing problem loans of commercial banks; an abstract-logical method for substantiating the author's proposals and conclusions. The article specifies the essence of problem credit according to the requirements of national and international banking practice. A statistical review of changes in the share of non-performing loans in the structure of banks' credit operations by respondents was carried out, as well as an assessment of changes in the financial restructuring of debtors during the study period. The author's definition of the strategy of managing problem loans of a commercial bank is provided, which specifies the stages of its practical implementation. It has been proven that the settlement of problem credit debt involves the application of appropriate strategies based on restructuring, a lawsuit, write-off or sale of problem loans of commercial banks in accordance with management principles and taking into account the level of credit risk and the class of the debtor. The main changes in the national legislation in the settlement of overdue debt and management of problematic bank loans during the period of martial law in Ukraine are presented. It was emphasized that the strategies for managing banks' problem loans are implemented in accordance with the principles of economic expediency; priorities; timeliness; structuredness; adequacy; comprehensiveness and comprehensiveness; efficiency; monitoring, and the class of the debtor directly affects the choice of the bank's problem loans management strategy and determines the specifics of tactical actions in its implementation, which constitutes the practical value of the study and requires further development.

Keywords: problem loans, strategy, bank, debtor, non-performing asset, NPL.

Постановка проблеми. Загострення воєнного конфлікту призводить до деструктивних наслідків дії ризиків різної етіології на банківський сектор, ключовими з яких залишаються: девальваційний тиск на гривню та посилення інфляційних процесів, зниження рівня платоспроможності та ділової активності суб'єктів господарювання, виникнення проблемної заборгованості, скорочення та погіршення якості кредитного портфелю банківських установ та ін. Саме руйнування та релокація активів бізнесу, падіння доходів клієнтів та погіршення їх показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості призводить до зростання частки непрацюючих кредитів (NPL) в структурі кредитного портфелю банків, збільшення кредитних витрат та відрахувань до резервів, зниження рівня капіталізації та прибутковості банківських установ. Відтак, актуальним постає подальший пошук ефективних інструментів та запровадження дієвих стратегій менеджменту проблемними кредитами комерційних банків задля нівелювання кредитних ризиків в умовах невизначеності дії фінансово-економічних криз та ескалації воєнного конфлікту. Актуальність обраної тематики дослідження підтверджується також необхідністю своєчасної ідентифікації та моніторингу проблемних кредитів як критично важливої задачі для банків, що сприяє зниженню фінансових втрат, підвищенню ділової репутації банку (гудвілу), підвищенню показників фінансової стабільності й надійності, впровадженню своєчасних санаційних заходів задля попередження банкрутства, розширенню сегменту банківських послуг, конкурентним перевагам та гнучкості інноваційних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання управління проблемними кредитами комерційних банків постійно знаходяться в площині дискусій науковців та практиків. Так, наприклад, Яременко О. Р. та Лисенко Е. Ю. досліджують сутність, сучасний стан та методи регулювання проблемними кредитами [1]. Олійник А. В. та Воловник І. В. акцентують на визначенні впливу проблемних кредитів на платоспроможність вітчизняних банків [2]. Андрос С. В., Герасимчук В. Г. наводять ґрунтовні дослідження щодо поліпшення механізму врегулювання проблемних банківських кредитів в умовах війни [3]. Дячек С. М. систематизує стратегії та методи управління проблемними кредитами комерційних банків [4]. Критичний огляд літературних джерел відкритого доступу вивив,

що теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо вирішення питань покращення управління проблемними кредитами банків всебічно досліджено в працях О. І. Барановського, В. Л. Андрущенко, М. І. Савлука, О. В. Лисенка, В. В. Огородника, Л. О. Примостки, В. І. Міщенко, О. В. Крухмалю, Л. Д. Павленка, Є. П. Шустова, П. Г. Ільчука та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на існуючі напрацювання науковців за обраною тематикою публікації нагальним залишається необхідність подальших досліджень методології покращення менеджменту проблемних кредитів комерційних банків.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Обґрунтування дієвих стратегій управління проблемними кредитами комерційних банків в умовах економічної нестабільності розвитку бізнесу за часів воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемний кредит – це комплексне поняття, котре визначає наявність суб'єктивних та об'єктивних обставин щодо неповернення (часткового/повного) платежів при порушенні встановлених договірних термінів позичальником внаслідок погіршення його фінансового стану при зростаючій високій вірогідності невиконання ним таких кредитних зобов'язань та зниження ринкової вартості забезпечень, що значно впливає на фінансовий результат банку та його кредитний рейтинг. Проблемний кредит – це непрацюючий актив банку, що має ознаки знецінення, фінансових втрат, підвищеного кредитного ризику, прострочення щодо сплати, дефолту.

Національний банк України методологічно закріплює визнання таких непрацюючих активів (кредитів) відповідно до вимог діючих стандартів міжнародного банківництва («non-performing exposures / loans» (NPE/NPL)), що максимально гармонізує вітчизняне банківське законодавство у цьому сенсі. Так, відповідно до «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» № 351 від 30.06.2016 р. банками визначається розмір кредитного ризику за непрацюючими кредитами на підставі оцінки фінансового стану боржника задля визначення його відповідного класу [5]. В свою чергу «Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» № 97 від 18.07.2019 р. [6] закріплює визна-

чення непрацюючих активів банку відповідно до класу боржника 10, 2 та 5.

У міжнародній практиці застосовують три підходи задля визначення категорії проблемних (непрацюючих) кредитів:

1) бухгалтерський підхід – знецінені активи із урахуванням наявності застави при виникненні фінансових втрат боржника, порушення ним кредитних договірних умов, вірогідності настання банкрутства;

2) пруденційний підхід – використовується при розрахунку регулятивного капіталу банку та кредитного ризику, а також визначення дефолту боржника при простроченні ним сплати платежів більш, ніж на 90 днів, невиконання зобов'язань без реалізації забезпечень;

3) статистичний підхід – непрацюючою визначається вся знецінена заборгованість, заборгованість, за якою настав дефолт боржника, матеріальна заборгованість із простроченням більше, ніж 90 днів, а також заборгованість за умов низької ймовірності виконання зобов'язань без урахування кількості днів прострочення виплат за кредитом [7].

Статистичний огляд аналітичних матеріалів НБУ дозволив проілюструвати наступні зміни частки непрацюючих кредитів у структурі кредитних операцій банків (рис. 1).

Отже, відповідно до даних рис. 1 на кінець березня 2024 року спостерігається позитивна динаміка зниження частки непрацюючих кредитів в структурі кредитних операцій банків за всіма респондентами: кредити корпоративному сектору на кінець періоду дослідження знизилися на 7% відносно 2018 р., при цьому частка непрацюючих кредитів знизилася з 56,03% до 43,92%. На 01.01.2022 р. зафіксовано найнижчий показник частки непрацюючих кредитів (36,10%), що пояснюється випереджаючими темпами зростанням наданих кредитів на 5% над темпами зниження непрацюючих кредитів на 19% відносно минулого року; частка непрацюючих кредитів фізичним особам, в тому числі фізичним особам-підприємцям, на кінець періоду дослідження значно знизилася з 53,51% до 21,42% на фоні щорічного зростання обсягів наданих кредитів, що є позитивним та свідчить про покращення платіжної дисципліни; надані міжбанківські кредити аналогічно щорічно зростають (на 01.04.2024 р. показник зріс майже в 3 рази відносно 01.01.2018 р.) при цьому частка непрацюючих кредитів знизилася з 6,22% до 0,00020 %; кредити органам державної влади та місцевого самоврядування на кінець березня 2024 р. зросли майже в 11 разів відносно 01.01.2018 р., проте спостерігається

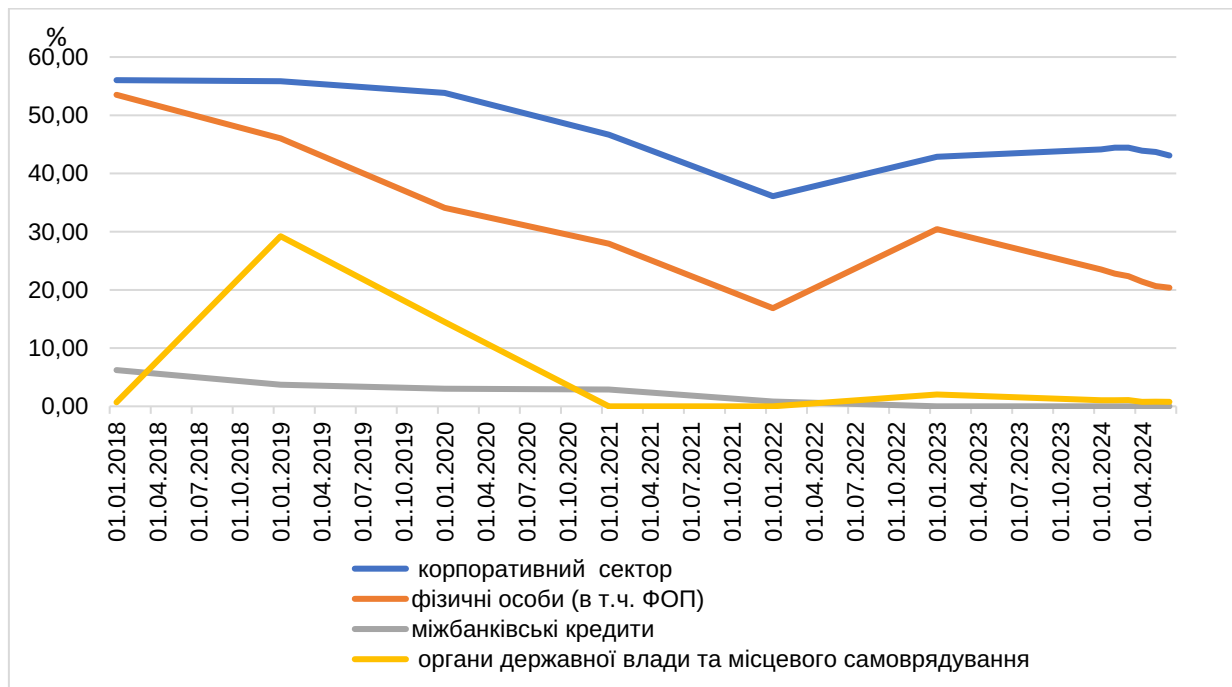

Рис. 1. Частка непрацюючих кредитів в структурі кредитних операцій банків за респондентами за 2018 р. – станом на 01.04.2024 р., %

Джерело: розрахунки авторів за статистичними матеріалами НБУ [8]

щорічне зниження показника після початку повномасштабної війни.

Станом на 01.07.2024 р. частка непрацюючих кредитів (NPL) банків із найбільшим обсягом кредитного портфеля становила: ПриватБанк 59,2%; Ощадбанк 42,7%; Укрексімбанк 42,1%; Райффайзен Банк 12,1%; Укргазбанк 30,7%; ПУМБ 11,7%; Укрсиббанк 15,8% та ін. [8].

Саме корпоративний сектор займає лівову частину (майже 70%) від обсягу наданих кредитних операцій банківською системою, де показник непрацюючих кредитів коливається у межах 43%-55%, відтак, при впровадженні в діяльність банку відповідних стратегій управління проблемними кредитами акцент необхідно робити на даний сегмент з урахуванням реалій ведення бізнесу та системних ризиків банкіництва. Слід наголосити, що з початку воєнних дій спостерігалось істотне скорочення доходів юридичних та фізичних осіб, збільшення обсягів проблемних кредитів, в тому числі внаслідок окупації територій, релокація бізнесу та втрата активів суб'єктів господарювання, які виступали в якості заставного майна, що в сукупності призвело до реструктуризації заборгованості або до її невиконання.

Закон України «Про фінансову реструктуризацію» [9] продовжує регулювати до 2028 року в нормативно-правовому полі процедури реструктуризації боржників (рис. 2). Так, спостерігається зростання кількості таких процедур в 2018 р. на 3 од. на суму

11,5 млрд. грн., в 2019 р. кількість процедур реструктуризації боржників зросла на 11 од., проте загальна сума реструктуризації знизилась на 2,2 млрд. грн. Починаючи з 2021 року відбувається щорічне зниження суми реструктуризації боржників відповідно на 7,1 млрд. грн. (2021 р.) та 10,9 млрд. грн. (2022 р.).

При цьому найбільшими кредиторами, котрі використовували процедури фінансової реструктуризації боржників за період дослідження були: «Ощадбанк – 56%, Укрексімбанк – 32%, Укргазбанк – 2%, комерційні банки – 6,5%, фінансові компанії – 3,5%» [10].

Таким чином, існуюча висока частка проблемної кредитної заборгованості за респондентами у кредитному портфелі банківської системи України (див. рис. 1) потребує своєчасних методологічних інструментів менеджменту такими проблемними кредитами банків на основі ефективних стратегій.

Автори вважають, що стратегія управління проблемними кредитами комерційного банку – це відповідна Дорожня карта (комплексний план дій) превентивних та регулюючих заходів щодо моніторингу, ідентифікації, класифікації, аналізу та оцінки, управління проблемними кредитами банку відповідно до діючої кредитної політики банку задля зниження його фінансових витрат, зміцнення кредитного потенціалу, підвищення контролю над кредитними ризиками, зростання рівня

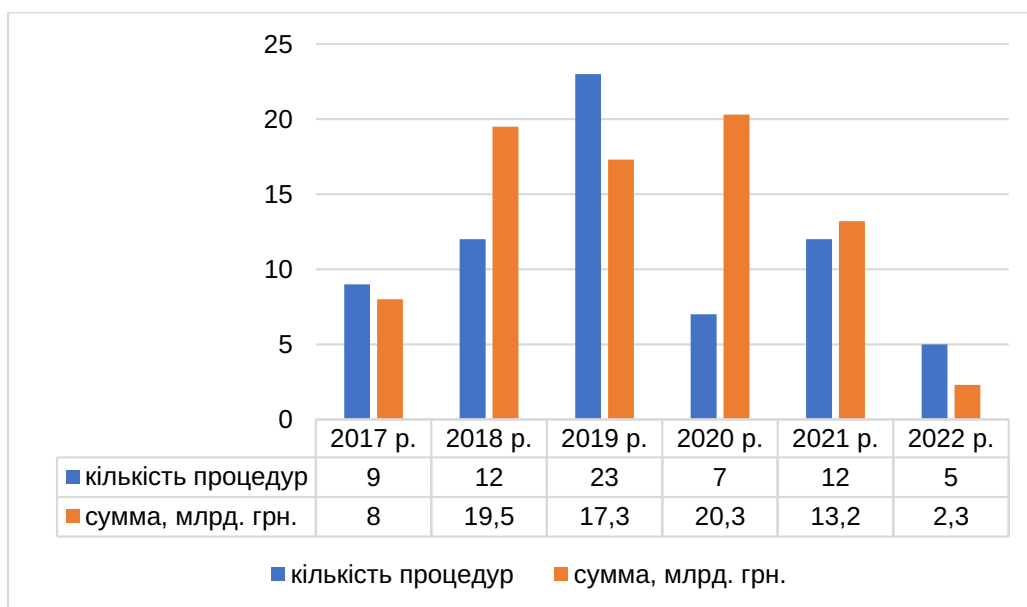

Рис .2. Динаміка фінансової реструктуризації боржників за 2017–2022 рр.

Джерело: побудовано авторами за [10]

фінансової стабільності на середньо- та довгострокову перспективу.

Урегулювання проблемної кредитної заборгованості передбачає застосування відповідних стратегій на основі реструктуризації, судового позову, списання або продажу проблемних кредитів комерційних банків відповідно до результатів порівняння розрахунків дискontованих платежів NPV (чистого грошового потоку) та суми очікуваного відшкодування (табл. 1).

Обґрунтування щодо застосування відповідної стратегії управління проблемними кредитами банку ґрунтуються на комплексній якісно-кількісній оцінці життєздатності боржника, його фінансового стану, економічного середовища, зваженого на розмір кредитного ризику, ймовірності настання банкрутства, поведінки позичальника (його кредитна історія, схильність до врегулювання заборгованості та готовності співпрацювати з банком), а також індикативним показником заставного забезпечення. Крім того, ефективною стратегією управління проблемними кредитами вважається та, котра забезпечує більший рівень

економічної вигоди щодо очікуваного відшкодування за проблемним кредитом [3], відтак, допускається також поєднання декілька зазначених стратегій в залежності від сегментації кредитного портфелю позичальника, рівня кредитного ризику та класу боржника, що визначається відповідно до встановлених вимог [5].

Клас боржника (юридичної та фізичної особи) за рішенням керівництва банку може бути змінено, якщо для цього існують істотні умови, які впливають на ліквідність, ділову активність, фінансовий стан позичальника, кредитну поведінку, відтак, в таблиці 1 наведено стратегії управління проблемними кредитами банку, котрі корелюють із відповідним класом боржника за оптимістичним сценарієм розвитку подій, а на практиці підлягають корегуванню.

Повоєнне відновлення України вимагатиме ефективних управлінських рішень керівництва банку при обґрунтуванні стратегії управління проблемними кредитами, оскільки недієві механізми стягнення таких кредитів можуть призвести до хибних про-

Таблиця 1

Стратегії управління проблемними кредитами комерційних банків

Назва	Характеристика	Принципи управління	Рівень кредитного ризику	Клас боржника (юр./фіз. особ.)
Стратегія реструктуризації проблемної кредитної заборгованості	Пролонгація кредиту, кредитні канікули, зміна строків погашення заборгованості, зниження процентної ставки, внесення застави, рефінансування проблемного кредиту, відміна пені та штрафних санкцій за неустойку, переклад зобов'язань по кредиту на довірену особу, міжбанківське кредитування, зміна валюти кредиту	економічна доцільність; пріоритетність; своєчасність; структурованість; адекватність; усебічність та комплексність; ефективність; моніторинг	Середній	7,8/2
Претензійно-позовна стратегія	Стягнення заборгованості за рахунок примусової реалізації заставного та іншого майна боржника		Вище середнього	8/3
Стратегія продажу (передачі) проблемного кредиту	Сек'юритизація активів, продаж (передача) проблемного кредиту пов'язаний/непов'язаний фінансовій компанії на умовах факторингу		Високий	8,9/4
Стратегія списання безнадійного кредиту	Списання безнадійного кредиту за рахунок банківських резервів		Надвисокий	10/5

Джерело: систематизовано та розвинуто авторами за [3; 4; 6; 11]

гнозованих очікувань та неминучих кредитних втрат. Головним залишається превентивність заходів щодо класифікації боржників на життєздатних та нежиттєздатних, оскільки це прямо визначає обрану стратегію управління проблемними кредитами банку. Ефективною практикою стягнення заборгованостей для нежиттєздатних позичальників є судова практика стягнення боргу на користь банку. Слід наголосити про існуючі обмеження під час дії воєнного стану: заборонено нараховувати пеню та штрафи за прострочення кредитних виплат, а також звільняються від стягнення за кредитом позичальники тимчасово окупованих територій.

В свою чергу, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні» № 2463-IX від 27.07.2022 р. [11] закріплює відповідні зміни щодо процедури реструктуризації заборгованості для його учасників: передбачається «складання плану реструктуризації; використання процентної ставки, нижче ринкової; можливість додаткового фінансування боржника банком без порушення нормативів ліквідності; звільнення від сплати ПДВ у випадку погашення боргу майном; не визнання боржником в податковому обліку податку на прибуток від анулювання та (або) розстрочення податкового боргу згідно з планом реструктуризації; отримання розстрочки кредитором у сплаті податку на прибуток від розформування резервів унаслідок реструктуризації, під час дії процедури до боржника застосовується мораторій (на вимоги кредиторів - на стягнення майна, на укладання договорів застави (іпотеки), на зарахування зустрічних вимог, на примусове стягнення необоротних активів боржника)» [10] та ін., що в сукупності має широкий спектр позитивних та пом'якшуючих важелів для позичальників при реалізації такої стратегії.

Слід також наголосити на чинному Законі України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості» № 1349-IX від 19.03.2021 р. [12], котрий тепер юридично закріплює права та обов'язки колекторів, регламентує їх дії в правовому полі при взаємодії з боржником, а особливо визначає їх відповідальність та необхідність обов'язкового включення до Реєстру колекторських компаній. Наразі колекторським компаніям заборонено вживати будь-які заходи неетичної поведінки щодо боржників (та чле-

нів його родини), котрі несуть пряму чи опосередковану загрозу та порушують/обмежують права й свободу, гідність, несуть загрози його власності, діловій репутації, здоров'ю, життю. Дія воєнного стану в Україні не призупиняє та не обмежує діяльність колекторських компаній, відтак, реалізація стратегії продажу (передачі) проблемного кредиту колекторським компаніям відбувається на умовах доручення, факторингу чи відступлення права вимоги. Однак, відповідно до змін до Закону України «Про споживче кредитування» № 7414 від 27.05.2022 р. на період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після дня його припинення або скасування банківським та небанківським установам, колекторам заборонено стягнення простроченої заборгованості відповідно до переліку: «військовослужбовці Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, члени сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти; особи, які перебувають у полоні, особи, з якими втрачено зв'язок, особи, зниклих безвісти та ін.» [13].

Висновки. Таким чином, стратегії управління проблемними кредитами комерційних банків застосовуються задля своєчасного реагування на ймовірні зміни в кредитній поведінці клієнтів, нівелювання кредитних ризиків, зниження фінансових втрат та боргового навантаження, а також оздоровлення фінансової стійкості банків та дотримання показників ліквідності в умовах невизначеності та загострення збройного конфлікту. Зазначені стратегії повинні відповідати обраній кредитній політиці та місії розвитку банку відповідно до макропруденційної політики задля досягнення фінансової стабільності банківської системи.

Стратегії управління проблемними кредитами банків реалізуються відповідно до принципів економічної доцільності (вигода > витрати); пріоритетності ($NPV_{\text{грош.поток}} \text{ max}$); своєчасності (превентивні дії); структурованості (наявність інфраструктури та делегування); адекватності (відповідність ресурсів банку розмірам кредитного ризику); усебічності та комплексності (взаємопов'язані процеси); ефективності (зниження рівня проблемних кредитів); моніторингу (постійний контроль).

Клас боржника впливає на вибір стратегії управління проблемними кредитами банку та визначає особливості тактичних дій при її

реалізації. Відтак, подальші напрямки дослідження автори вбачають у розвитку теоретичного підґрунтя щодо детального опису ета-

пів процесу розробки та реалізації стратегій управління проблемними кредитами банку з урахуванням ризиків різної етіології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Яременко О. Р., Лисенко Е. Ю. Проблемні кредити банків: сутність, сучасний стан та методи їх регулювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 1080–1085. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/226.pdf> (дата звернення: 20.08.2024).
2. Олійник А. В., Воловник І. В. Проблемні кредити та їх вплив на платоспроможність банків в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 300–307. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/51.pdf (дата звернення: 20.08.2024).
3. Андрос С. В., Герасимчук В. Г. Механізм врегулювання проблемних банківських кредитів в умовах війни. *Економіка: реалії часу*. 2023. № 1 (65). С. 12–25. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/12.pdf> (дата звернення: 20.08.2024).
4. Дячек С. М. Стратегії та методи управління проблемними кредитами комерційних банків. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/240.pdf> (дата звернення: 20.08.2024).
5. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 20.08.2024).
6. Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України: Постанова правління Національного банку України від 18.07.2019 р. №97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text> (дата звернення: 20.08.2024).
7. Нові підходи НБУ до визначення непрацюючих активів/кредитів. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NPL_pr_2017-05-10.pdf?v=7 (дата звернення: 20.08.2024).
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 20.08.2024).
9. Про фінансову реструктуризацію: Закон України від 14.06.2016 р. № 1414-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#top> (дата звернення: 20.08.2024).
10. Шкляр С. Як працює фінансова реструктуризація під час воєнного стану. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/26/690855/> (дата звернення: 20.08.2024).
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні: Закон України від 27.07.2022 р. № 2463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2463-20#Text> (дата звернення: 22.08.2024).
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості: Закон України від 19.03.2021 р. № 1349-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1349-20#Text> (дата звернення: 22.08.2024).
13. Про споживче кредитування: Закон України від 27.05.2022 р. № 7414. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/226086.html> (дата звернення: 22.08.2024).

REFERENCES:

1. Yaremenko O.R., Lysenko E.Iu. (2015). Problemni kredyty bankiv: sutnist, suchasnyi stan ta metody yikh rehulivannia [Problem loans of banks: essence, current state and methods of their regulation]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, vol. 8, pp. 1080–1085. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/226.pdf> (accessed August 20, 2024).
2. Oliinyk A.V., Volovnik I.V. (2016). Problemni kredyty ta yikh vplyv na platospromozhnist bankiv v Ukraini [Problem loans and their impact on the solvency of banks in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 6, pp. 300–307. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/51.pdf (accessed August 20, 2024).
3. Andros S.V., Herasymchuk V.H. (2023). Mekhanizm vrehulivannia problemnykh bankivskykh kredyativ v umovakh viiny [Mechanism for settlement of problematic bank loans in wartime conditions]. *Ekonomika: realii chasu – Economy: realities of time*, vol. № 1 (65), pp. 12–25. Available at: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/12.pdf> (accessed August 20, 2024).
4. Diachek S. M. Stratehii ta metody upravlinnia problemnykh kredytamy komertsiinykh bankiv [Strategies and methods of managing problem loans of commercial banks]. Available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/240.pdf> (accessed August 20, 2024).

5. Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy: Postanova pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 30.06.2016 r. № 351 [Provisions on the determination by banks of Ukraine of the amount of credit risk for active banking operations: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine No. 351 of June 30, 2016]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (accessed August 20, 2024).

6. Polozhennia pro orhanizatsiiu protsesu upravlinnia problemnymy aktyvamy v bankakh Ukrainy: Postanova pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 18.07.2019 r. №97 [Regulations on the organization of the process of managing problem assets in banks of Ukraine: Resolution of the board of the National Bank of Ukraine No. 97 of July 18, 2019]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text> (accessed August 20, 2024).

7. Novi pidkhody NBU do vyznachennia nepratsiuuchykh aktyviv/kredytiv [New NBU approaches to determining non-performing assets/loans]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NPL_pr_2017-05-10.pdf?v=7 (accessed August 20, 2024).

8. Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/> (accessed August 20, 2024).

9. Pro finansovu restrukturyzatsiiu: Zakon Ukrainy vid 14.06.2016 r. № 1414-VIII [On financial restructuring: Law of Ukraine No. 1414-VIII of June 14, 2016]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#top> (accessed August 20, 2024).

10. Shkliar S. Yak pratsiuie finansova restrukturyzatsiia pid chas voiennoho stanu [How financial restructuring works during martial law]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/26/690855/> (accessed August 20, 2024).

11. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvosti diialnosti finansovoho sektoru u zviazku iz vvedenniam voiennoho stanu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 27.07.2022 r. № 2463-IX [On the introduction of changes to some legislative acts of Ukraine regarding the specifics of the financial sector in connection with the introduction of martial law in Ukraine: Law of Ukraine No. 2463-IX of July 27, 2022]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2463-20#Text> (accessed August 22, 2024).

12. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo zakhystu spozhyvachiv pry vrehuliuvanni prostrochenoi zaborhovanosti: Zakon Ukrainy vid 19.03.2021 r. № 1349-IX [On amendments to some laws of Ukraine regarding consumer protection in the settlement of overdue debts: Law of Ukraine No. 1349-IX of March 19, 2021]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1349-20#Text> (accessed August 22, 2024).

13. Pro spozhyvche kredytuvannia: Zakon Ukrainy vid 27.05.2022 r. № 7414 [On consumer lending: Law of Ukraine No. 7414 of May 27, 2022]. Available at: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/226086.html> (accessed August 22, 2024).